

Handläggare
Anna Rygård
Telefon: 08-508 31973**Till**
Kulturnämnden
2015-08-25
Nr 5

Samlingslokaler och andra mötesplatser i Stockholm

Förslag till beslut

Kulturförvaltningen föreslår att kulturnämnden godkänner denna översyn.

Sammanfattning

Kulturförvaltningen har fått i uppdrag av kulturnämnden att se över behovet av samlingslokaler och andra mötesplatser i Stockholm. Syftet har varit att identifiera vilka delar i staden som är i behov av demokratiframjande, öppna, tillgängliga och flexibla mötesplatser för föreningar, arrangörer och medborgare. Kulturförvaltningen redovisar en kartläggning av dagens samlingslokaler och andra mötesplatser inomhus och bedömer vilka utgångspunkter som bör användas för att möta framtida behov.

Kulturförvaltningen anser att kvalitativt inriktade kulturlivsundersökningar, kartor och andra kunskapsunderlag bör användas som underlag för framtida etableringar av samlingslokaler och fysiska mötesplatser. Det är särskilt viktigt med en platsspecifik analys och samverkan, där olika målgrupper kommer till tals.

Kulturförvaltningen föreslår att kulturnämnden godkänner denna översyn.

Berit Svedberg
KulturdirektörPatrik Liljegren
Avdelningschef

Underlag för beslut

Kulturnämndens beslut den 27 januari 2015 om verksamhetsplan för kulturförvaltningen 2015. (Dnr. 1.1/5931/2014) samt bilaga med rapporten *Utredning om samlingslokaler och andra mötesplatser i Stockholms stad*.

UTLÅTANDE

Ärendet

Kulturnämnden gav i samband med beslutet om kulturförvaltningens verksamhetsplan för år 2015 förvaltningen i uppdrag att ”skyndsamt göra en översyn av samlingslokaler”.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av kulturförvaltningens kulturstrategiska stab. Förvaltningens stadsutvecklingsgrupp har diskuterat kartläggningen och de slutsatser som kan dras. Kartläggning och analyser har utförts av konsultföretaget Spacescape på uppdrag av kulturförvaltningen. Kulturförvaltningen har genomfört en enkät till de tio studieförbunden i Stockholm om platserna för egna lokaler.

Avgränsningar

I detta ärende har kulturförvaltningen bedömt att det är relevant att väga in flera olika typer av samlingslokaler och andra mötesplatser. Underlaget i bilagan är en översiktlig kartläggning och analys av tillgänglig data, här ligger en avgränsning i vilken data om platserna och lokalerna som är tillgänglig och därmed möjlig att bearbeta, t.ex. genom kartor. En annan avgränsning är att platser utomhus, digitala mötesplatser och målgruppsanalyser inte ingår i kartläggningen eller bedömningarna.

Bakgrund och syfte

Tidigare beslutade riktlinjer från kommunfullmäktige

I beslutet om kulturnämndens budget för 2015 har kommunfullmäktige angett några riktlinjer för arbetet med moderna och ändamålsenliga allmänna mötesplatser: *”Stadens samlingslokaler och hemgårdar utgör en lokal bas i stadens närområden där de ofta fungerar som infrastruktur för kreativ verksamhet, samtal och möten. De är mycket betydelsefulla som demokratisk mötesplats och träffpunkter för stockholmarna, särskilt för de prioriterade grupperna barn- och ungdomsverksamhet samt föreningar för personer med funktionsnedsättning. Lokal- och verksamhetsutbudet ska vara levande, mångkulturellt, attraktivt, modernt och innovativt så att människor kan mötas, samarbeta och verka genom föreningar, klubbar, institutioner och företag. Nödvändiga investeringar och upprustningar behöver göras för att göra lokalerna mer tillgänglighets- och verksamhetsanpassade. Nämnden ska vara en aktiv part i arbetet med utformandet av ett nytt hyressättningsystem som huvudsakligen genomförs av fastighetsnämnden.”*

Tidigare översyn av stödet till samlingslokaler

En översyn av samlingslokalsstödet gjordes av kulturförvaltningen 2013 (Dnr 6.1/3285/2013). Där föreslogs nya riktlinjer för stöd till de lokalförvaltande organisationer som hyr samlingslokaler och hemgårdar i Stockholm. Översynen tog upp tre betydelsefulla områden för samlingslokalernas möjligheter att utvecklas och tillgodose medborgarnas behov. Områdena var:

- hyresutvecklingen,
- lokalernas standard och utrustning samt
- stadens system för administration av bokningar.

Hyrorna utgör en betydande del av de lokalförvaltande organisationernas kostnader. Det i stadens budget 2015 aviserade uppdraget att utforma en ny modell för hyressättning av kultur- och föreningslokaler kan därför få stor betydelse för stödområdet. Större investeringar ska normalt bekostas av hyresvärderna och finansieras genom hyran. I valet mellan oförändrad hyra och kostsamma hyreshöjande investeringar väljer flera lokalförvaltande organisationerna att avstå från behövliga lokalförbättringar vilket medför att flertalet lokaler är i behov av upprustning. Det nya stödsystemet öppnade för möjligheten att söka särskilt investeringsstöd från kulturnämnden.

Utöver införandet av det nya stödsystemet för samlingslokaler och hemgårdar har förvaltningen också sökt tillgänglighetsmedel från stadsledningskontoret. Kulturnämnden har avsatt särskilda medel för att utföra utbildningsinsatser och att utveckla rutiner kring bokningssystemet under 2015.

Nya samlingslokaler

De nya riktlinjerna för stöd till samlingslokaler från 2014 gjorde det möjligt för nya föreningar och ideella aktörer att söka stöd. Inför de två senaste stödbesluten (för verksamhetsåren 2014 och 2015) ansökte sex organisationer om stöd som samlingslokal.

- Brännkyrka Godtemplares byggnadsförening (Älvsjö)
- Folkkulturcentrum, Hjorthagen (Östermalm)
- Föreningen Herrängens gård (Älvsjö)
- Hammarby Sjöstads Folkets Husförening (Södermalm)
- Husby Träff, Folkets Hus och Parker (Husby)
- Stockholms Observatorium (Norrmalm)

Kulturnämnden beslutade om stöd till två nya samlingslokaler: Folkkulturcentrum i Hjorthagen och Husby träff. Prioriteringen bygger på att dessa verksamheter både har lämpliga lokaler och goda förutsättningar att kunna driva samlingslokalerna.

Två nya kulturhus

Genom beslutet om stadens budget för år 2015 förstärktes arbetet med kultur i ytterstaden. Kulturhuset Stadsteatern fick i uppdrag att utreda förutsättningarna för att utveckla verksamheten i Skärholmen till ett kulturhus samt att utreda förutsättningarna för att utveckla en ny verksamhet i västerort. Det senare uppdraget har resulterat i att Kulturhuset Stadsteatern och Vällingby Kultur- och Medborgarhusförening kommer att samverka för att etablera Kulturhuset Trappan i Vällingby.

Arbetet med växtplatserna

Genom ett aktivt arbete i ytterstaden har kulturförvaltningen mött viktiga delar av kultur- och föreningslivet i Stockholm. Här har processerna kring växtplatserna för kultur (Bredäng, Farsta, Husby, Skärholmen och Tensta) och kulturkartläggningarna varit viktiga för den erfarenhet och kunskap som finns i förvaltningen idag.

Utredningen om samlingslokaler och andra mötesplatser

Som underlag för detta ärende har kulturförvaltningen beställt en utredning med kartläggning och analys av samlingslokaler och andra mötesplatser i Stockholm. Arbetet har utförts av konsultföretaget Spacescape. Syftet har varit att identifiera vilka platser som är i behov av demokratifrämjande, öppna, tillgängliga och flexibla mötesplatser för föreningar, arrangörer och medborgare.

Utredningen har kartlagt lokaler inomhus inom elva kategorier: samlings- och möteslokaler, bibliotek, kulturhus, biograf, scener, museer och konsthallar, bokningsbara skollokaler, studieförbundens egna lokaler, hembygdsgårdar och 4H-gårdar, fritids- och ungdomsgårdar samt idrottsanläggningar med bokningsbara lokaler. Dessutom har utredningen i fördjupande kartor över Stockholms 14 stadsdelsområden redovisat vilka av kartläggningens lokaler som varje stadsdel rymmer. I utredningen finns också prognoser över befolkningsutvecklingen till 2018 och 2023 med en redovisning av hur ett oförändrat antal samlingslokaler och andra mötesplatser relaterar till Stockholms beräknade nya folkmängd.

Stockholm växer

Mot bakgrund av den befolkningsökning Stockholm stad räknar med finns en ambition att skapa 40 000 nya bostäder under den kommande femårsperioden, fram till 2020. I takt med att nya bostadsområden planeras krävs också en fördjupad planering av andra verksamheter i nya och förnyade stadsdelar. Det handlar

både om offentliga verksamheter och rum för andra, t.ex. inom civilsamhället och privata aktörer.

Genom beslut om stadens budget för 2015 gavs kulturnämnden, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och fastighetsnämnden i gemensamt uppdrag att samarbeta så att kulturverksamheter ges utrymme i stadsutvecklingen.

Förvaltningens synpunkter

Samlingslokaler och mötesplatser för kulturliv och föreningsliv fyller viktiga demokratiska, sociala och kulturella funktioner i dagens samhälle. Ur medborgarnas synvinkel är den lokala tillgången på icke-kommersiella platser för att mötas inomhus av stor betydelse. För arrangörer och föreningar är tillgången till lokaler med rätt beskaffenhet, till rimliga kostnader, en nyckelfråga. Möjligheterna att skapa möten och att samlas i stadsdelarna bygger på att tillgängliga lokaler görs kända och bokningsbara.

Kulturförvaltningen anser att de samlingslokaler som finns idag fungerar väl men kan utvecklas. Stödsystemet är väl anpassat för den utvecklingen.

Samlingslokalers och andra mötesplatsers lägen i staden
Kultur- och föreningslivet i Stockholms alla stadsdelar har olika lokala förutsättningar och de 514 lokaler och platser inomhus som kartläggningen tar upp visar att:

- det finns stadsdelar som redan idag visar en svag tillgång på lokaler. Det gäller framför allt: Bromma, Älvsjö, Årsta och i viss mån även Kungsholmen,
- det finns stadsdelar där befolkningsutvecklingen visar att brister kommer att uppstå,
- offentligt drivna verksamheter har en jämnare spridning över hela staden än kommersiella, som tenderar att finnas i mer centrala lägen,
- civilsamhället har en särskilt viktig roll när det gäller tillgången till mötesplatser och samlingslokaler.

Kulturlivets behov av samlingslokaler och mötesplatser
Stockholm är en kulturstad med många verkamma konstnärer och kulturskapare. Deras verksamheter tar plats i många olika lokaler; publika och slutna. Det finns kluster i vissa delar av staden, t.ex. på Norrmalm som har många scener, Södermalm som har många konstnärer med ateljéer och vid Telefonplan där det finns kreativa företag och organisationer inom flera kulturella

genrer. Kulturförvaltningen ser att det finns en potential i ett bättre utnyttjande av redan befintliga lokaler i hela Stockholm,

Kulturförvaltningen möter ett ökat intresse från kulturaktörer att etablera sig i de nya och förnyade delarna av Stockholm. Exempel på detta är sådana aktörer som Helios 13 som vill skapa ett Internationellt Kulturhus i Hammarby Sjöstad, Riksförbundet för Folkmusik och Dans (RFoD) som har musikscenen Stallet på Blasieholmen och söker nya lokaler och Musikens Hus som är en förening med ambitionen att skapa en samlingsplats för frilansande musiker i Stockholm. Detta är bara några kulturdrivna initiativ som är intressanta för Stockholms stad att ta vara på.

Den moderna samlingslokalen och andra mötesplatser

Som kulturförvaltningen pekade på i omvärldsöversikten (2014-12-03) om Lokalförvaltande organisationer skapar den växande unga befolkningen i Stockholm nya krav på mötesplatsernas tillgänglighet, utformning och utrustning. En annan viktig utvecklingsfaktor när det gäller framtida mötesplatser är förmågan att ta tillvara Stockholmarens engagemang. Det finns ett ökande intresse för kreativa platser där man själv kan producera kultur och inte bara uppleva eller konsumera. Denna rörelse ligger också ofta i linje med samhällets hållbarhetssträvan.

Att engagera unga Stockholmare och ta tillvara deras drivkrafter kräver investeringar i digital teknik. Detta är en av de faktorer som behöver vägas in i utformningen av framtidens mötesplatser. Förväntningarna på en hög grad av tillgänglighet i en stad som Stockholm kräver nya sätt att se på dygnets timmar och veckans dagar. Mer öppna bibliotek är bara ett exempel på att nya koncept kan öka tillgängligheten. Kulturförvaltningen bedömer att multifunktionella och flexibla lokaler som kan användas av många kommer att möta en ökande efterfrågan.

Betydelsen av lokal kunskap som underlag för beslut

Den behovsanalys som Spacescape gör i utredningen om *Samlingslokaler och andra mötesplatser i Stockholm* bygger på en framräkning grundad på befolkningsökningen och de nuvarande lokalerna i kartläggningen. Kulturförvaltningen menar att den analysen inte räcker som underlag för beslut om kommande etableringar. Framtida satsningar på att stärka infrastrukturen i form av lokaler för kultur- och föreningsliv bör grundas på gedigna kunskapsunderlag om lokala och plats-specifika förutsättningar. I ett nästa steg föreslår kultur-

förvaltningen därför att kvalitativt inriktade kulturlivsundersökningar med kartor och andra kunskapsunderlag ska bilda underlag för framtida insatser. Där är det särskilt viktigt med en lokal medverkan, så att olika målgrupper kommer till tals. Förvaltningen bedömer att en stark lokal förankring är en av de viktigaste grunderna för ett framgångsrikt arbete.

Förvaltningen drar slutsatsen att det är viktigt med en geografiskt jämn tillgång till samlingslokaler och andra mötesplatser i staden men att stödgivningen även måste ta hänsyn till faktorer som prioriterade målgruppers behov, stadsdelarnas befolkningsmässiga storlek, lokalernas kvalitet, lokalhållarnas förmåga att möta invånarnas efterfrågan samt kostnads- och intäktsfaktorer. Framtidens lokalförvaltande organisationer kommer därför att behöva ett stort mått av professionalitet samt administrativ och ekonomisk kompetens.

Stockholms stads roller

Staden har stora möjligheter att möta den ökade efterfrågan på samlingslokaler och mötesplatser som befolkningsökningen och nya mötesbehov ger. Genom att förtydliga rollen som möjliggörare skulle staden genom det egna fastighetsinnehavet kunna stödja nya plattformar för lokal samverkan där det är motiverat. Staden kan också ta en ny och mer aktiv roll som mäklare i relation till kultur- och föreningsdrivna initiativ för en ökad tillgång till mötesplatser. Det är i alla dessa scenarier viktigt att samverka mellan stadsdelsförvaltningarna, andra berörda förvaltningar och det rikt förgrenade kultur- och föreningslivet i Stockholm är god.

Reflektioner och slutsatser

Kulturförvaltningens ser att det kommer att uppstå ett behov genom den utveckling och befolkningstillväxt som sker i Stockholm. Behovet kommer att uppstå på olika platser, det är inte jämnt fördelat. Det finns också många olika slags mötesplatser och lokaler som kompletterar varandra och tillsammans utgör en betydelsefull kulturell och social infrastruktur.

Sammantaget ser förvaltningen att underlagen till denna översyn antyder ett behov av att stödja en etablering av åtminstone fem nya samlingslokaler i Stockholm under den närmaste tioårsperioden.

Bilagor

1. Rapport *Utredning om samlingslokaler och andra mötesplatser i Stockholms stad.*